

El conjunt històric de les Bons se situa a la part alta del poble d'Encamp i està format per l'església de Sant Romà, del segle XII; una torre de defensa del segle XIII de quatre pisos on encara es poden observar els elements d'arquitectura militar, com les finestres d'espitllera i els matacans; un dipòsit d'aigua amb un circuit d'irrigació excavat a la roca; els vestigis d'una casa forta testimoni d'arquitectura civil, segurament del final del segle XIII, i dos colomers d'època moderna.

L'església, dedicada a sant Romà, és un edifici romànic del període llombard que data del 1164 segons l'acta de consagració. És de dimensions reduïdes, amb una nau rectangular coberta amb volta de canó acabada a llevant amb un absis de planta semicircular. A l'exterior, els murs es cobreixen amb bandes llombardes i arquets cecs. El campanar és d'espadanya. El porxo és d'època moderna.

A l'interior es conserva una reproducció de les pintures romàniques del Mestre de Santa Coloma del segle XII, que representen la visió apocalíptica de sant Joan amb els vestigis d'un Maiestas Domini i del tetramorf del qual només es conserva el símbol de l'evangelista Lluc, el brau alat i el col·legi apostòlic.

Aquestes pintures van ser arrencades als voltants dels anys 30, i actualment es troben al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). Amb tot, encara es conserven restes de pintura mural romànica amb medallons que alternen motius vegetals d'aus.

L'església conserva també amb pintures murals del segle XVI, que se sobreposen a la superfície pictòrica romànica. Es tracta d'un Crist en majestat amb els símbols dels evangelistes, el paradís, l'infern i tres figures eqüestres als murs de la nau.

Damunt la porta d'accés hi ha un retaule dedicat a sant Romà, datat de mitjan segle XVI. Es tracta d'un retaule de petites dimensions amb un contorn semicircular, que delata que fou concebut per a ocupar la zona de l'absis.

Poble Les Bons

Parròquia Encamp

Adreça Les Bons

Tipus de bé: Església

Estil Romànic

Datació S. XII (1164)

Secció a l'inventari general Primera, béns d'interès cultural

Classificació Monument

Data protecció 2003-07-16

Descripció Consagrat el 1164, és l'edifici més emblemàtic i conegut del conjunt monumental de les Bons. És una església d'origen romànic, de nau única amb absis semicircular orientat vers llevant i d'estil llombard, amb un fris decorat amb bandes i arcuacions cegues pròpies d'aquest estil.

Es tracta d'una construcció simple amb nau rectangular única, coberta amb una volta de canó, que descarrega sobre dos arcs faixons (torals) que reposen sobre dos pilars adossats als murs i dues columnes. D'aquestes columnes les dues més properes als peus de la nau són simplement decoratives ja que els arcs descansen en realitat en dues mènsules que es troben per sobre d'elles.

La nau acaba amb un absis de planta semicircular i cobert amb volta de quart d'esfera, tot seguint l'orientació tradicional, és a dir, l'eix est-oest. La configuració del terreny sobre el qual s'alça no permet l'accés per la banda sud i per això es fa per l'oest. El mur oest es perllonga per damunt de la porta per donar lloc al campanar d'espadaña (de cadireta) de dos finestrals de mig punt per a les campanes. Tot sembla indicar que per sobre l'arc triomfal del presbiteri hagués existit una petita espadaña auxiliar. Exteriorment, la coberta tant de la nau com de l'absis, està feta amb lloses de pissarra. La decoració arquitectònica se centra en l'absis que presenta, a més a més d'arcuacions cegues i bandes llombardes, dues finestres de doble esqueixada.

La porta d'accés, que es troba als peus de l'església, ha estat modificada i al segle XVI s'hi van construir, a banda i banda, dues finestres quadrades. Malgrat les reformes posteriors que n'han alterat greument la disposició original, encara podem apreciar l'arquivolta decorada amb dents de serra original. Es considera una de les poques mostres d'escultura monumental conservades a Andorra, juntament amb les que trobem a la porta de l'església de Santa Coloma.

Entre els segles XVI i XVII s'afegeix un porxo a la façana oest.

A l'interior, al centre del presbiteri de l'absis, hi ha una taula d'altar feta d'obra, amb blocs de tosca regularitzats fent un pilar i coronats per una gran llosa d'esquist com a ara. Originalment conservava en el seu interior la lipsanoteca –una capseta de fusta i una ampolla de vidre- amb l'acta de consagració, i el seu encara conserva restes de pintura mural romànica.

Els murs de Sant Romà alberguen actualment una reproducció de les pintures murals romàniques que es troben al Museu Nacional d'Art de Catalunya de Barcelona (MNAC). Representen part de la visió apocalíptica de sant Joan, que es va conservar de manera molt fragmentària sota el retaule. Aquestes pintures han estat identificades com a pertanyents al Mestre de Santa Coloma.

Així mateix, també es poden observar les pintures de mitjan segle XVI, de tradició gòtica, amb iconografia de sant Pere que obre la porta del paradís als elegits, mentre que a la banda oposada els condemnats es cremen a les flames de l'infern. També hi ha un Crist en Majestat envoltat pels quatre evangelistes entre altres figures.

Als peus de l'església, per sobre de la porta, es conserva un retaule de tradició gòtica dedicat a la figura de sant Romà d'Antioquia, datat del segle XVI, de l'escola del Mestre de Canillo, que havia estat emplaçat originàriament en el presbiteri tapant les pintures murals romàniques.

L'església romànica original va ser objecte de diverses reformes entre els segles XVI i XVIII, entre elles la construcció d'un cor als peus de la nau, que va ser eliminat durant una de les restauracions. Als anys 20 del segle passat se li van arrencar les pintures romàniques, que actualment es troben al MNAC. Des dels anys setanta s'hi han efectuat diverses restauracions, de les quals la darrera va finalitzar l'any 2002 i va anar a càrrec de l'Àrea d'Inventari i Conservació del Govern d'Andorra.